

A cím utalás Kannás Alajos nagyszerű versciklusára, melynek meghatározó darabjai kerültek be a mostani válogatásba. A díszletet ennek megfelelően alakíthatjuk, dobozokból valódi kormos köveket készítve, melyeknél egy különlegességre már az elején figyeljünk. A felszedett köveket szimbolizáló dobozok hátoldalára jó nagy betűkkel szótagolva ragasszuk fel a Szózat első versszakát, melyet a műsor végén a záró vers alatt a színpad szélén, hogy mindenki jól lássa, összerakhatunk. Ha nagyon kreatívak akarunk lenni, akkor még a piros, fehér, zöld színeket is használhatjuk, utalva a nemzeti trikolorra. A díszlet építését a nyitó dal (lásd alább) alatt maguk a szereplők végezhetik. (Figyeljünk, hogy ne látszódjék a hátoldalon az írás!) Alkalmazhatunk még egyéb hagyományos elemeket, lyukas zászlót, korabeli mozgalmi plakátokat – ezeket azonban majd látványosan le kell bontani.

A szereplők végig a színpad terében tartózkodjanak, ülhetnek, támaszkodhatnak, egyszóval viselkedjenek természetesen. Aki verset mond, az kissé előbbre léphet, s a többiek figyelnek rá, de kerüljük a túlzó és teátrális mozdulatokat, gesztusokat. A szereplők öltözéke több variációs lehetőséget is kínál. A hagyományos fehér-feketével ellentétben a teljesen hétköznapi, mai öltözet is elfogadható, melyet egy hosszú sállal, egy korabeli sapkával, esőkabátal, mintegy jelzésértékűen elég a korhoz igazítani. A verseket lehet egyénileg, lehet bontva mondatni, akkor azonban ügyelni kell arra, hogy a versmondók ne csak a közönséggel, de egymással is kontaktusban legyenek. Mivel a műsor egységes egésznek készült, ne mondjunk szerzőt és címet. Ha ezt meg akarjuk mutatni a hallgatóságnak, akkor nyugodtan tervezzünk egyedi forradalmi plakátot, helyezzük el akár a faliújságon, vagy a színpad mellett, és ott tüntessük fel a versek, dalok címét, de ne feledkezzünk el a szereplőkről sem!

Zene: MHV együttes: Szegény Magyarország

SINKA ISTVÁN: Üdv néked Ifjúság

Határozott hangú fiúval mondassuk, ha lehet.

Üdv néked Ifjúság! Üdvözlégymagyar nép,
ki lángban és vérben született meg újra
három nagy éjszakán vad ágyúdőrgésben!
Melyik nép írta fel mostanában nevét
így, hogy aranyt adott kezébe Isten ujjá?
S mely nép beszélt így az önmaga nevében,
mint angyal, mikor a harsonáját fújja?
Bús igájának fájára írja hát,
s mint annyiszor a megsárgult ezer évben
vérrel és vassal tanítja zsarnokát.

CSER FRIGYES: Diákszemélyiség

A versmondó szembe fordulhat a többi szereplővel, akár egy lyukas zászló köré csoportot formálva hallgathat-

ják. Figyeljünk rá azonban, hogy senki se fordítson hátat a közönségnek.

JOBBÁGY KÁROLY: Felkelt a nép

SULYOK L. ISTVÁN: Csak

Versszakokra bontva mondassuk, az utolsó versszak kivételével.

Csak a zsarnok fél az igazságtól,
csak a zsarnok épít a népek kordont
csak a zsarnok tagadja a múltat
azt, mi egykor szép és jó volt.

Csak a zsarnok gyárt torz jelképeket,
tart magának nyalonc lakájhadat
csak a zsarnok próbálja elhitetni,
hogy igazság a hazugságáradat.

Csak a zsarnok az igazi gyáva,
mert az igazak sose félnek,
csak a zsarnok tart buta vasöklöket
és löveti, vereti véresre a népet.

A záró versszakot sorokra bontva mondjuk, de úgy, hogy a második versszakot ketten, a harmadikat már hárman, és így tovább építve a verset. Az utolsó három sort (**vastag betűvel**) minden szereplő mondja!

Csak a zsarnok remeg és retteg
minden jeltől melyből kiderül végre
a leggaládabb hazugság is kevés
ha nincs pribékhad és nincs több verés
ha újra nyugodtak az esték
sugarasak a hajnalok
**s együtt, egy nagy sóhajtással
visszalökjük az égre
az ellopott Napot!**

Zene: Cseh Tamás: Corvin köziek

A szereplők kimennek a közönség közé, és a Corvin köz egykori kiáltványát osztják szét. Néhány előre megbeszélte tanuló felhívhatnak maguk közé, akik a tömeget személyesítik meg.

A szám vége felé a háttérben lévő kövekből a színpad egyik oldalán barikádot építenek. Ekkor is vigyázni kell arra, hogy a Szózat elrejtett sorait ne lássa meg a közönség. A kiáltvány szövege:

„Magyarok!

Mi, a Korvin köz ifjú szabadságharcosai eddig harcoltunk, nem beszéltünk.

Most, hogy végre megszólalhatunk, első nagyon komoly szavunk minden magyar testvérünkhöz az, hogy mindenütt őrizték meg a legteljesebb rendet, vagy pedig, ahol szükséges, minél előbb állítsák helyre.

Így nem szolgáltatunk ürügyet az oroszoknak arra, hogy rendfenntartás címén továbbra is az országban maradhassanak.

Ma a rend megőrzése a legfontosabb nemzeti feladat, melynek minden más szempontot, pártérdeket alá kell rendelni.

A rendbontás ma hazaárulás!

Kérünk mindenkit, hallgasson ránk!

A Korvin köz ifjú szabadságharcosai”

Miután szétszították a kiáltványt, egy fiú és egy lány jó hangosan felolvashatja. Ügyeljünk, hogy ez tényleg olvasás legyen, ne kívülről mondott szövegeként hasson.

SIMAI MIHÁLY: Költő, most kell szólanod!

Zene: Demjén Ferenc: A Föld könnyei

A zenét nem feltétlenül kell végig lejátszani, elég, ha az első refrénig hallja a közönség. Nagyon jól hat, ha a szereplők legalább a refrént megtanulják, és szembe állva (egysoros, akár kétsoros vonalban) az énekessel éneklnek. A következő vers alatt is maradjon a közönséggel szemben álló tömeg, mivel a versszakok végi idézőjeles mondatokat együtt kellene mondani.

JOBÁGY KÁROLY: Nem elég

KANNÁS ALAJOS: Kormos kövek (részlet)

A következő versrészleteket nagyon átélve, de csak mimikával „megtámogatva” kell mondani. A különböző érzelmi hangulatok visszaadása hűen tükrözi a korabeli ambivalens érzéseket.

Ágyú dördült a felriadt galambok
a távol kékes kötőjébe hulltak
a hársak félve figyelték a hangot
amerről jött az utat
de minden bokorból kibújtt a csend
s a térre visszaült a víg galambraj
egy szellő megjelent
a füstöt elsöpörte nyomban
talán így nem is vették észre
hogy térdre
omlott egy ház
és lenn maradt a porban
(...)

Jó volt egymás szemébe nézni
s hazugság nélkül kezdeni
jó volt az ésszel is remélni
s nem rejteni az emberi
arcot mint bűnt vagy férges rongyot
jó volt köszönni jó-napot
hinni hogy végleg összeomlott
egy kor s csak tiszta holnapok
sarjadnak újra jó volt járni
és önmagunkat megtalálni
is még maradt idő
(...)

Csepel körül kúszott az árok
bozótként nőttek torlaszok
aki egy éjen át vigyázott
nappal Újpestre ment gyalog
csupán csudálni tisztult arcát
s nézni a társak hogyan tartják
a fegyvert és a holnapot
a vénebbek maguktól kezdtek
számolni szőni újabb tervet
és hinni is hogy minden talpra áll
Csepel körül kúszott az árok
mindenki éberem vigyázott
először volt tényleg övük a gyár
(...)

én nem hittem mások se hittek
sokan várták hogy egyre kisebb
szürkébb lesz majd a fény s kilobban
a forrongás a homlokokban
megalkuvásra várt a vén
de minden torlasz tetején
az ismeretlen nemzedék
tettekkel mondta el nevét

ők nőttek s a világ lett kisebb
mi nem hittünk ők mégis hittek
(...)
A vének vártak mint a télre
mely mindig megjön és mindent eltemet
fogatlan szájjal morzsolgatták félve
talán az Isten hogy hátha mégse
de jött a fergeg
a vének várnak most is várnak
elásván mind a holtakat
várják hogy mindegyik halálunk
magvából újabb élet támad
a hó és jég alatt

DEÁK TÓTH ÁGOSTON: Fogóban

Drámai vers, egy versmondóval mondassuk.

Már nem volt löszere
és több hű társa sem.
Csak egy „koktél”,
melyet ha a gépszörnyre
hajított, az lángolt,
és elcsitult a lánctalp zöreje.
De már sebtől vérezve
eldobni mégsem volt ereje,
remegve bár de mégis
szemközt kiállt,
és azt hitte
harsányan kiált
pedig csak suttogott:
Nem félek tőled, te gyáva!

És a „testvéri tanktól” találva
tépett sebbel
bukott a sárba,
és kik diadalt ülve,
öldökölve tovább éltek,
a mindennapokban
jelszavakkal
ósvi hazugságaikkal
szúrták hátba
a véreben térdeplő
néma népet.”

JANKOVICH FERENC: Idei hó (részletek)

„Hó lett azóta, bepólyálta a város sebeit.
Így most már minden, ami gyötrő, hó alatt sajog itt.
S tovább, még tovább tornyosodnak szenvedéseink,
amiket elzokogni szóval költő se tud...”

Ma még hó esik itt, s maholnap mindent elfed a gyász...
Csak én tudom, s pár szerencsétlen, itt gázolva e hóban:
hogy milyen gyönyörű Nagy Remény volt itt, lángolóban!
A legtisztább, legragyogóbb, és talán az utolsó...

„Élj hát, hazám még... Sok fiad bár érted sírba rogy:
lehet, hogy a népek kezén Isten almája vagy,
kit fölszelnek a nagy idők: de mégis magot ad –
lehet, hogy most mind elveszünk: de boldog lesz a világ...”

KÁLDI JÁNOS: 1956. október 23.

KANNÁS ALAJOS: Kormos kövek (részlet)

Ugyanazok az utasítások érvényesek, mint az iménti részletek esetében.

Ha él ezren is kérték volna
ha győz imádnák mint napot
ha él faragnák száz szoborba
de így hogy szétroncsolt halott
csupán a lombok szórnak rája
egynehány sárga levelet
csodálták míg a harcot állta
de mint minden kor cirkuszában
az elbukottak nem jut pálma
s futnak tovább a szekerek
(...)

Ha lenne szó én összeraknám
ha lenne szín kioldanám
ha lenne út a láva partján
végigfutnám s a holt tanyán
sírnam tovább a jajt s a vérnek
folytatnám alvadt mondatát
de nincsen szín és nincsen ének
mikor a halottak beszélnek
és égnek mind az éjszakák
csupán a tettben él a lélek
ha nem tagadta meg magát
(...)

Egyszer egy csillag hirdetett
megújuló világot
és tisztelték a kisedet
szelíd háromkirályok
egyszer megint csak csillag hozta
hírül hogy nyílnak új kapuk
a zászló-csillag volt a posta
a csillagok helyén a lyuk
(...)

Hiába mondod hogy hiába
bevésődtek a kor falába
mint kőzetbe hullt levelek
a mélyben élnek élnek újra
s az idő lassan legyalulja
a rájuk zúdult hegyeket

MAKRAY R. LÁSZLÓ: Csak – vers '56-ért

A záró verset szabadon bonthatjuk. Lehetőleg minden szereplő szólaljon meg benne ismét. Nagyon be kell gyakorolni, ügyelni a váltásokra, hogy ne töredezzon szét a gondolat, illetve érvényesüljön a fokozás. A töréseket persze ne mindig

soronként tegyük meg, hiszen a belső hangsúlyokra, a felépítésre is ügyelni kell. Az utolsó gondolati egységénél a színpad közepén gyűljenek össze a szereplők („Csak lyukas zászlónk volt...”, kezdetű résztől), és az utolsó két sort folyamatosan erősödve, egyre többen belépve mondják. A vers végén azonnal induljon a zene, hogy bele ne tapsoljanak. A „kormos kövek” Szózatát történő átalakulása már csak az érzelmi tetőpont kitartása, ha úgy tetszik, a ráadás, melyre már úgysem fog senki számítani.

csak tüntetésnek indult
csak az igazságot mondták
csak fiúk és lányok voltak
csak azt akarták,
hogy ne legyen ávó,
hogy „ruszkik haza”,
hogy számítson ember és érdem
elvtárs és pártkönyv helyett

csak lyukas zászlójuk volt
kitoldva a hittel
csak pár puska, gránát, barikád
csak álnok ávós sortűz
csak orosz tank
csak gyáva hazugság,
csak Kádár és pribékjei
árthattak nekik

csak figyelt, áltatott
sunnyított a világ
csak páran mondtak
„kenetes” szavakat
csak úgy segítettek
mint Eger ostrománál
csak úgy hallgattak
ahogy mindig szoktak

csak srácok voltak a Corvin-közben
csak eljöttek kicsit az iskolából
csak harcoltak egy kicsit
csak elestek tanktól, géppuskától

csak hallgatás és jelszavak jöttek megint
csak a hazug média harsogott
csak a régi „barátság” állt helyre
csak sok ezer magyar szökött, bujdosott

csak hallgatott tovább a „művelt” nyugat
csak úgy, mint Trianon után
csak vittük tovább a magyar sorsot
csak bujtattuk az igazságot évtizedek során

csak lyukas zászlónk maradt
csak elrejtteni kellett
csak hittel toldhattuk ki a hiányát

s a rettenet a gulyáskomcsik révén
a nemzet langyos dágványa lett

csak a remény maradt,
hogy az elfeledett
fiúk, lányok, apák és anyák
nem éltek hiába és tövis helyett
kapnak majd méltó glóriát
s ha újra szava lesz a jognak
a föld alatti bátrak
az ott is zúgolódók
végre békében nyugodnak

csak lyukas zászlónk volt
kitoldva a hittel...

most tudjuk igazán, hogy
az volt a MINDEN.
Tényleg, a MINDEN!

Zene: Örökség zenekar: Itt az idő

A zene alatt a szereplők először csak felállnak egymás mellé, mintegy sugallva, hogy vége a műsornak. Majd elkezdik építeni a bevezetőben említett dobozokból a Szózat sorait. Amikor elkészülnek, felállnak mögé, és a remélt taps után egyből a Szózat éneklésével véget érhet a megemlékezés.

Kedves Kollégám! A műsor tetszés szerint bővíthető további versekkel. A korábbi évek válogatásait szívesen elküldöm, melyekből lehet ötleteket meríteni, zenéket választani. Igényét a laszlo.rozman01@gmail.com címen jelezze.